

MIŠA PUŠENJAK

Zelenjavni vrt *Nova izdaja*

ZALOŽBA
KMEČKI
GLAS

Vsebina

»Vrt ti polni dušo z upanjem!« 6

Skrajšana zgodovina vrta 8

Izbira zemljišča za zelenjavni vrt 11

Podnebje/klima/mikroklima 11

Velikost vrta 12

O čem moramo še razmisliti
na toplem 13

**Naravne danosti,
ki vplivajo na rastline na vrtu 15**

Okolje 15

Podnebje in vreme 16

Narava je najboljša mati 22

Tla 23

Živi svet v tleh 29

Prehrana rastlin 31

Analiza tal 31

Reakcija tal: pH 32

Vloga posameznih elementov
za rast in razvoj rastlin 36

Kako obogatimo vrtna tla 44

Kaj so gnojila 45

Mineralna gnojila 45

Organska gnojila 49

Kompost 53

Rastline so gnojilo,
ki ga uporablja narava 57

Rastline za zeleni podor 58

Rastlinske prevrelke – domača
rastlinska gnojila 65

Rastlinske zastirke 68

Kupljena organska gnojila 70

Za konec pa še o vsebnosti hranilnih
snovi vnekaterih organskih gnojilih 72

**Kolobarjenje – vrstenje vrtnin
za zdrav vrt brez kemikalij 73**

Kako se torej lotiti
načrtovanja kolobarja 76

Seme ali sadike 82

Seme in setev 84

Nekaj o biologiji semena 84
Starost semena in njen
vpliv na kaljenje 84
Kaj so sorta, hibrid, gensko
spremenjeni organizem ali GSO 87
Setev na prosto 91

Vzgoja sadik 97

Sadike lahko vzgojimo na več načinov 98

Pridelava vrtnin v zaščitenem prostoru 106

Rastlinjak 106
Tople grede še niso za
na smetišče zgodovine 116
Tuneli 118
Folija in agrokoprena 119
Okenske police 119

Dober setveni načrt prihrani težave pozneje 120

Bolezni in škodljivci na vrtu 123

Naredimo okolje za sovražnike
rastlin neprijazno 123
Preglednica mešanih posevkov 130

Škodljivci na vrtu in naravno zatiranje 138

Polži 145
Voluhar 147
Strune postajajo najpogostejši
škodljivec naših vrtov 149
Glivične bolezni, virusi in bakterije 152
Fiziološke motnje 157

Naravni pripravki, s katerimi lahko pomagamo rastlinam 163

Zeliščni izvlečki 163
Kupljeni pripravki 172
Biotično varstvo 173

Voda na vrtu 175

Posebne vrtnarske tehnike za raziskovalne vrtnarje 180

Pobiranje in skladiščenje vrtnin 185

Stročnice 193

Fižol 194

Grah 197

Bob 199

Dolga vigma 201

Čičerika 202

Limski fižol 204

Soja 205

Leča 207

Arašidi 208

Kapusnice

in sorodnice 210

Zelje 211

Cvetača 216

Brokoli 217

Kolerabica 219

Koleraba 221

Glavnati ohrovt ali kelj 222

Brstični ohrovt 223

Listnati ohrovt 225

Kitajski kapus 226

Redkev in redkva 228

Strniščna repa 229

Plodovke 231

Paradižnik 232

Paprika in feferoni 235

Čili 238

Jajčevce 238

Kumare 240

Lubenice in melone 243

Korenovke 245

Korenček 245

Peteršilj 248

Pastinjak 250

Zelena 251

Črni koren 252

Rdeča pesa 254

Špinačnice 256

- Špinača 256
- Novozelandska špinača 258
- Blitva ali mangold 259
- Vrtna loboda 260

- Jagodna špinača 261
- Koprive 261
- Azijske listnate rastline 262

Solatnice 263

- Solata 264
- Endivija 268
- Radič 270
- Motovilec 273
- Regrat 274

Čebulnice 276

- Čebula 277
- Stoletna čebula,
zimski čebula, zimski luk 281
- Por 282
- Česen 284
- Drobnjak in kitajski drobnjak 286
- Šalotka 287

Gomoljnice 289

- Zgodni krompir 289
- Sladki krompir 292
- Topinambur 294
- Sladki komarček 295

Druge vrtnine 297

- Sladka koruza 297
- Artičoka in kadij 299

- Špargelj 301
- Hren 303
- Rabarbara 305
- Andska jagoda 306
- Okra ali bamija 308
- Vrtna kreša 309
- Užitni tolščak
ali portulak 310
- Zimski portulak 311
- Rukola ali rukvica 313
- Kalčki 315

- Uporabljena literatura 317
- Zahvala 319

»Vrt ti polni dušo z upanjem!«

(Rachel, iz knjige Obdelovanje zemlje celi dušo)

Pred vami je prenovljena knjiga Zelenjavni vrt. V času, ko sem jo pisala, smo živeli v navideznem udobju in finančni varnosti. Vrt je bil za večino le konjiček. V kratkem času se je veliko spremenilo. Zdaj manjši košček zemlje mnogim pomeni predvsem pridelovanje hrane.

Za tiste, ki še imajo delo, službo, pa vrt prav tako pomni nekaj povsem novega – pomeni zdrav način življenja. V času hlepenja po dobičku, denarju hitimo prav povsod. Osemurni delavnik, ki naj bi bil naša uzakonjena pravica, je za mnoge daljna preteklost. Naši predpostavljeni nam skušajo dopovedati, da smo lahko srečni, da še imamo delo, zato delavnika seveda ne potrebujemo, delo mora biti opravljeno. Življenje je torej postala še večja dirka za časom. Za take je lahko delo na prostem tudi zdravilo za razdražene in napete živce. To pa seveda samo v primeru, da prehitevanja, napeitosti, slabe volje in različnih bližnjic ne prenesemo s sabo tudi na vrt. Zato še vedno velja, da pred delom na vrtu vsaj za pet minut sedete nekam v senco, tam, kjer vam je najlepše, popijete kavico ali čaj, lahko tudi sok in se umirite. Ta čas lahko izkoristite tudi za razmislek, kaj in predvsem kako boste delo na vrtu izpeljali. Navadno je tak kratek premislek zelo koristen in nam prihrani čas in tudi kakšen korak.

Vrt bi moral še bolj postati in ostati tudi prostor druženja z otroki. Predvsem mlajši bi z veseljem pomagali, pa jih velikokrat preženemo, češ da nimamo časa. Zanje si vzemimo dovolj

časa in jim vlijmo v srca ljubezen do rastlin in narave, preden jih zaslužnjita televizija in računalnik! Pozneje, ko so dovolj veliki, sicer pričakujemo njihovo pomoč, a je ni od nikoder. Pa smo za to velikokrat sami krivi. Naj imajo otroci svojo majhno gredico, na kateri lahko sadijo,

kar želijo! Tudi pri nas lahko zanje dobimo posebno seme, obstajajo tudi knjižice zanje, in lahko tudi otroci vrtnarijo na vrtu tako, kot le hočejo. Tako bodo skupaj z vami spoznavali naravo in rastline, obenem pa tudi vzljubili zdrav način življenja in predvsem prehranjevanja.

Supermarketi, maksimarketi, televizija in internet so postali sestavni del njihovega življenja. Da prihaja hrana vanje s celega sveta, je nekaj samoumevnega. Kako pa je pridelana, jih sploh ne zanima. Zato sta prav delo na vrtu, in to z vami, ob tem pa pogovor o vsem, kar se na vrtu dogaja, zelo pomembna za njihovo vzgojo, upam si trditi, da tudi za njihovo zdravo, po mojem mnenju pa tudi srečnejše življenje, saj si vsi želimo vsega najboljšega za naše otroke. Otroke že naučimo, da sta zelenjava in sadje zdrava. S tem pa jim lahko v današnjem svetu celo škodimo, če jim ne povemo najbolj bistvenega. Na police trgovin pride zelenjava iz mnogih držav po svetu, do teh polic prepotuje zelo dolgo pot. Zelo malo je na policah v Sloveniji pridelane, sveže zelenjave. Dokazano je, da vsebnost vitaminov z vsako uro po rezanju, pobiranju pri veliko vrstah sveže zelenjave

pada. Iz vseh teh razlogov je domač zelenjavni vrt, na katerem pridelujemo zelenjavo na čim bolj naraven način, prava mala tovarna svežih in koristnih snovi, ki čistijo in pomagajo ohraniti naše telo zdravo. Ali veste, da vsebuje zelena paprika veliko več C-vitamina kot uvožene limone?

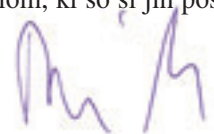
Zelenjava pa bo zdrava in polna vitaminov le, če jo bomo pridelali na zdrav, naraven način. Če so rastline preveč pognojene, predvsem z lahko topnimi mineralnimi gnojili, poškrabljene, predvsem pa vzgojene v toplih in močno gnojnih rastlinjakih, je vitaminov in mineralov v njih bolj malo.

Na srečo so ideje o ekološkem pridelovanju že osvojile Slovenijo, tako da prepričevanje, kako pomembno je, da na vrtu ne uporabljamo kemičnih, sintetičnih sredstev za varstvo rastlin, ni več potrebno. Kljub temu da je tudi na trgu veliko novih bio- in ekopripravkov za varstvo rastlin, se raje potrudite, da jih ne bo treba upo-

rabljati. Prav temu je namenjena ta knjiga, kako pridelovati vrtnine, da bodo ostale zdrave brez naše pomoči.

Da bo vrt bolj zdrav in vesel, posadimo na vrtu tudi cvetlice. Se spomnite starih kmečkih vrtov? Vedno so bili lepo pisani in obdani s cvetjem. Vrnimo se v te čase in cvetlice spet vrnimo na naše vrtove!

Da vam bo delo na vrtu v veselje, sem vam v pomoč pri tem napisala to knjižico. Knjižica ni namenjena biološkemu vrtnarjenju, saj nisem bila nikoli poseben pristaš skrajnosti. Res pa je, da sem po dolgih letih dela in opazovanja narave ugotovila, da je narava pametnejša od človeka. Če se držimo njenih pravil, jo opazujemo in posnemamo, ne iščemo bližnjic in je ne skušamo preslepiti, je lahko vrtnarjenje na vrtu zelo blizu vsem pravilom, ki so si jih postavili ekološki vrtnarji.

 Avtorica

Skrajšana zgodovina vrta

Ste se kdaj vprašali, od kod izvira vrt, kdo se je prvi spomnil, da bi nekatere rastline preselil bližje domači hiši? Prve rastline so »udomačili« že naši predniki. Pri njih je bila delitev dela jasna: moški so bili lovci in so poskrbeli za meso pri hiši, ženske pa so poleg otrok poskrbele še za to, da so imeli poleg mesa tudi rastlinsko hrano, predvsem semena mnogih rastlin. Prav posebni člani takih skupnosti pa so poleg tega poznali tudi skrivnost nekaterih rastlin, ki so jim pomagale tudi pri nekaterih bolezenskih težavah. Sprva so rastline nabirali v naravi, a to jim je vzelo veliko časa. Kmalu so ugotovili, da rastline zrastejo iz semena, zato so začeli nekatere rastline gojiti na enem mestu.

Najprej so nastali samostanski vrtovi

Šele pozneje, v srednjem veku, so najprej samostanski bratje začeli na prav v ta namen obdelani in vzdrževani zemlji gojiti predvsem zdravilna zelišča. Kmalu so se taki koščki zemlje izoblikovali v prav posebne oblike, ki jih danes imenujemo vrtovi. Bili so enakomernih oblik, z lepo oblikovanimi potmi, ki so se stekale v sredinski krog.

Iz teh samostanskih vrtov so se izoblikovali tudi veliko bolj okrasno usmerjeni in oblikovani grajski vrtovi, v katerih pa so poleg zdravilnih zelišč že gojili tudi zelenjavnice. Veliko ostankov takih vrtov še srečamo ob ohranjenih gradovih, na žalost smo jih v Slo-

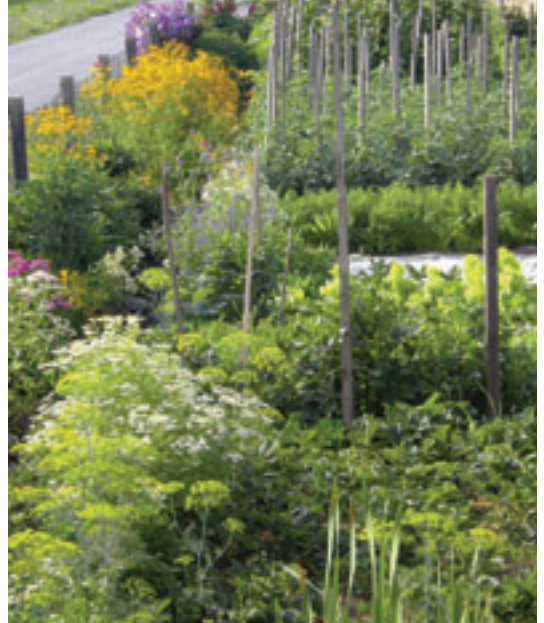
Eden najbolj znamenitih grajskih vrtov Villandry

veniji vse že bolj ali manj izgubili, saj so bili ravno gradovi v prejšnjem režimu cilj uničevanja in po vsej sili spreminjanja namena. Eden najlepših takih vrtov je ohranjen v Franciji, ob gradu Château de Villandry, in si ga letno ogleda na tisoče ljudi. Tudi ti vrtovi so bili sprva preprosti, razdeljeni na štiri ali več pravokotnih gred, te pa so bile razdeljene še na manjše poljine. Med temi gredami so bile lepo vzdrževane, navadno tudi s peskom ali kako drugače posute poti, ki so se vse stekale k osrednjemu krogu. Na takem vrtu je raslo tudi sadje. Pozneje so te gredice oblikovali pravi umetniki. Za večino je značilno, da jih obdaja nizka strižena pušpanova živa meja. Menim, da je ravno vrt v Villandryju vrh te umetnosti, o tem se lahko tudi sami prepričate.

Meščanski vrtovi

So se razvili veliko pozneje, ko so meščani začeli posnemati grajske in samostanske vrtove. Na njih je bilo le malo prostora za zelenjavo, saj so služili predvsem temu, da so »mestjani« na njih razkazovali svoje bogastvo. Zato so bili polni okrasnih rastlin, grmičevja in dreves, zavitih potk in predvsem je bilo na njih veliko kipov in različnih vodnjakov ter drugih elementov, s katerimi so se lahko pokazali pred drugimi.

Seveda so manj premožni meščani na svojem vrtu gojili tudi zelenjadnice, da so si le pridelali čim več hrane. Ravno iz teh strogo oblikovanih vrtov izvirajo današnji, obhišni vrtovi. Na njih so bile namreč strogo ločene grede s posamezno zelenjavo, zelišča so preselili na posebne gredice, cvetlice pa spet na okrasne gredice. Škoda, da naši današnji vrtovi ne posnemajo bolj kmečkih vrtov iz teh časov.

Kmečki vrt

Kmečki vrt

Ta se je razvil nekako vzporedno s samostanskimi vrtovi. Sprva so gospodinje, ki so imele veliko dela z navadno veliko družino, živino in kmetijo, čim bližje k hiši preselile nekaj najpogostejše uporabljenih kuhinjskih zelišč. Te so uporabljale tako za kuhanje kakor za čaje in tudi za čiščenje. Takrat še niso poznali detergentov, čistil in podobnega. Zato so jim tako za telesno higieno (ta je bila sicer zelo revna) kakor za čiščenje in razkuževanje stanovanja pa tudi hlevov in oblačil služile različne rastline. Da niso izgubljale časa, so si jih posadile zraven hiše v tako imenovane garteljce ali garkeljce ipd. Ta se je v začetku držal hiše. Pozneje so se površine povečale, po vzorcu samostanskih vrtov so se razvili kmečki vrtovi. Le da so bili ti lepo pisani, na njih so v mešanih združbah rasle zelenjadnice za hrano, zdravilna zelišča za čaje in druge zdravilne namene kakor tudi cvetlice. Te so potrebovale za praznike, saj so z njimi rade krasile sebe, različno hrano in svečane mize. Tak tipičen vrt je bil kvadratne oblike, razdeljen na štiri dele in s sredinskim krogom. Zaradi domačih živali je bil ograjen z značilnimi ograjami za vsako pokrajino. Pogosto so si gospodarji s temi ograjami dali kar veliko dela. Velikokrat so bila vrata okrašena s plezajočimi vrtnicami, ob plotu pa so rasle različne plezalko, odvisno od pokrajine. Seveda na teh vrtovih ni zrasla vsa hrana

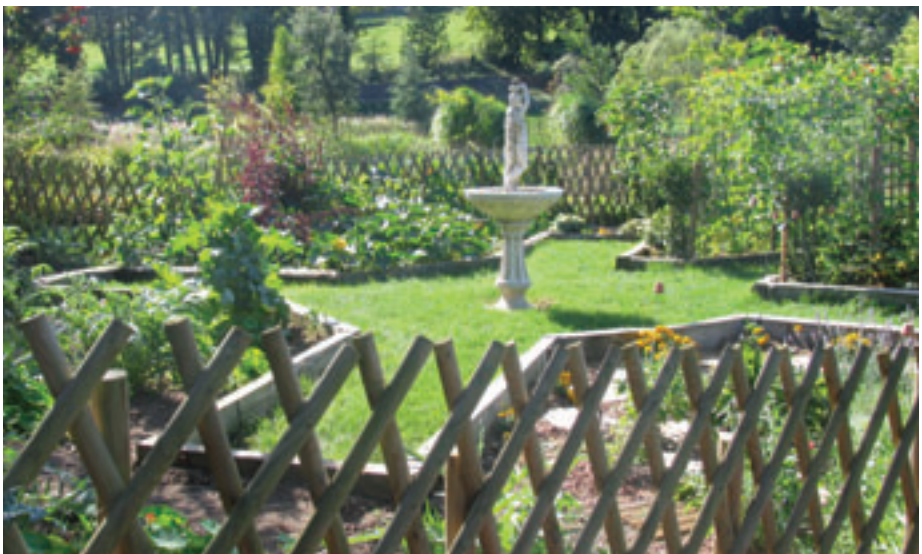
za družino, zato so imele gospodinje na njivah tako imenovane zelnike. Na teh so gojile predvsem zelje za zimske dneve, zato imamo v Sloveniji obilico avtohtonih, domačih, sort, ki pa so večinoma žal ohranjene samo v genski banki. V trgovinah lahko kupimo samo še seme ljubljanskega zelja in zelo redko še kranjskega okroglega. Vsa druga zelja so izrinili tuji hibridi. Pa ni prav tako, saj se avtohtone sorte lahko ponašajo z veliko kakovostjo vitaminov in mineralov, predvsem pa so veliko skromnejše kakor tuje sorte. Ni jih treba tako obilno gnojiti, kar pa je v današnjem času, ko je dušik spet postal onesnaževalec okolja, ne pa odličen izum, ki je mnoge po drugi svetovni vojni rešil pred lakoto, zelo pomembno. Prepričana pa sem, da se kislo zelje, ki smo ga skisali iz domačega ljubljanskega zelja, ne more primerjati z bledečnim zeljem iz nizozemskih hibridov.

Na teh zeljnikih je poleg zelja rasla tudi solata, tudi po tej smo Slovenci znani. Solatno seme je lažje pridelati, zato se je tako v genski banki kakor tudi še na nekaterih kmečkih vrtovih ohranilo kar nekaj domačih sort. Vsi, ki jih še imate, jih ohranite za svoje otroke! Naučite tudi njih, kako pridelati njihovo seme, da ne bodo izginile v zgodovino tako kot zelja! Ob robu zelnikov so imeli posajen tudi fižol, saj je bil ta poleg kislega zelja pomembna hrana na kmetijah. Pred fižolom so gojili tudi bob, tega pa pri nas skoraj ne najdete več.

Na srečo se je Semenarna kot edino slovensko semenarsko podjetje vsa leta zelo trudila in vsaj nekaj teh avtohtonih sort obdržala. Žal pa jih sedaj izganja Evropa, saj je za to, da bi se tudi uradno obdržale na sortni listi in se smele prodajati tudi po letu 2010, potreben kar velik strošek, ki se verjetno za tako majhen trg, kot je Slovenija, za vse sorte ne bo izplačal, in tako bomo z Evropo izgubili še del naše dediščine.

Taki lepi, pisani kmečki vrtovi so skoraj izginili z našega podeželja, saj smo tudi na njih vpeljali socialističen red in disciplino. Vsaki rastlini smo odmerili svojo gredico, cvetlice pa pregnali na posebne gredice.

Počasi se trudimo spet obujati tak način pridelovanja zelenjave, saj je veliko bolj zdrav in okolju prijaznejši. Zahteva manj gnojenja, predvsem pa manj škropljenja. Rastline, ki jih gojimo skupaj s cveticami in zelišči, druga drugi pomagajo, da so bolj zdrave in okusnejše. Tudi nekatere stare vrtnine se počasi vračajo na naše vrtove.

Sodoben zelenjavni vrt

Izbira zemljišča za zelenjavni vrt

Zelenjadnice so zelo intenzivne, in zato tudi dokaj občutljive rastline. Potrebujejo več nege in našega razumevanja kakor divje rastline. Da bodo zdrave, jim moramo ponuditi tudi potrebne pogoje. Obenem pa moramo razmisliti tudi, da bo zelenjavni vrt služil nam, ne pa mi njemu. Zato je dobro, da že ob nakupu parcele za nov družinski dom razmislimo, kje bomo imeli zelenjavni vrt. Tega postavimo na parcelo najprej, šele nato razmišljamo o tem, kje bomo postavili stavbo in kje bomo imeli druge elemente, ki si jih želimo v svoji bližini.

Podnebje/klima/mikroklima

Slovenija je izredno pestra in zanimiva dežela, kjer imamo kar nekaj vrst podnebij, imamo od Primorja do Alp in Panonske nižine, vmes pa še nešteto različic kombinacij. Podnebje je povprečno vreme v zadnjih najmanj 30 letih. Z leti se sicer spreminja, vendar le počasi in manj opazno. Slovenija leži na takem delu Evrope, kjer je iz leta v leto vreme zelo težko predvideti in še težje napovedati. Prav gotovo je človek s svojim spreminjanjem in neupoštevanjem narave ravnovesje tako porušil, da je vreme še manj predvidljivo, kakor je bilo še pred leti.

Na podnebje ne moremo vplivati in Slovenci smo zelo znani po tem, da se neradi selimo. Zaradi zelo neravnega in raznolikega sveta v Sloveniji imamo pravzaprav na vsakem vrtu posebno klimo – mikroklimo. In ta je tista, ki vpliva, da na vsakem vrtu ne uspevajo vse rastline in vse sorte enako. Na to mikroklimo lahko močno vplivamo tudi sami, ravno pravilna izbira lege vrta in izbor rastlin, ki že rastejo v bližini ali jih bomo v bližini sadili, sta zelo pomembna. Poseben svet so tudi tla, tudi tam se ustvarja posebna klima, mikroklima, ki je pomembna za rast in razvoj korenin, te pa so motor in srce rastlin. Na mikroklimo v tleh pa človek še najbolj vpliva, skoraj bolj kakor vreme in podnebje.

Vrtnine so ljubiteljice sonca

Za vrt izberemo prav gotovo najbolj sončne lege naše parcele. Mnoge zelenjadnice namreč izvirajo iz južnih, tropskih krajev in potrebujejo veliko sonca. Sonce je tudi tisto, ki pomaga rastlinam »ustvarjati«
vitamine in minerale, brez njega jih ne bi bilo. Senco pa jim v poletni vročini ustvarimo sami, seveda samo tistim, ki jo potrebujejo.

Obenem pa naj ta prostor ne bo predaleč od kuhinjskih vrat, da bomo lahko v vsakem vremenu skočili na vrt po svežo zelenjavo, tudi pozimi.

Zdrave zelenjave ne bomo pridelali v bližini avtomobilskih cest. Pogosto je zato treba lego vrta postaviti predvsem tako, da bo naš vrt pred slabimi vplivi vedno bolj polnih prometnic varovala hiša. S cest na našo hrano ne padejo samo težke kovine izpušnih

plinov, ob dežju lahko z njih odteka tudi umazana in kemikalij polna voda, pozimi pa sredstva proti zamrzovanju ceste škodijo vsem rastlinam, za večno pa spreminjajo tudi pH-zemlje. Zato je treba razmisliti tudi o rastlinah za živo mejo ob takih cestah. Če ne gre drugače, posadimo med vrtom in cesto gosto živo mejo, če je možno, pa pred tem še nasip iz zemlje. Če pa zgradijo tako cesto pozneje ob naši hiši in v razdalji manj kot 50 metrov od zelenjavnega (in sadnega ali zeliščnega) vrta, zahtevajte tak zemeljski

Bližina hiše je vedno dobrodošla.

nasip, ki bo omilil posledice take ceste v bližini. Kljub temu poskrbite, da boste vsa živila, pridelana v bližini goste prometnice, temeljito oprali pod tekočo vodo.

V bližini vrta naj ne bo višjih dreves, tudi žive meje naj bodo, kar se da, oddaljene od vrta, saj se v njih čez dan zadržujejo polži. Če je naša parcela v bližini gozda, vrta ne umeščamo na rob parcele, kjer bo največ težav z divjimi gosti na našem vrtu. Če pa so na območju pogosti močni vetrovi, okoli vrta, vendar v primerni razdalji, seveda posadimo gosto živo mejo iz rastlin, ki so v naših krajih domače – avtohtone. Po možnosti naj bo lega vrta takšna, da bodo vrstice na gredi obrnjene v smeri vzhod–zahod. Tako bodo vse rastline enakomerno osončene, tudi pozimi.

Za lažje delo je zelo priporočljivo, da v bližino vrta napeljemo tudi vodo. Danes je sicer voda že veliko bogastvo in pogosto nam zalivanje prepovejo. Vendar pa lahko večkrat ravno z varčnejšimi načini namakanja rastlinam zelo pomagamo. Takšni načini pa zahtevajo redno, čeprav zelo varčno oskrbo z vodo, to pa zahteva čim bližji izvor vode. Več o namakanju si boste lahko prebrali v posebnem poglavju.

Velikost vrta

V današnjem hitrem načinu življenja je velikost vrta izredno pomembna. Zelenjavni vrt lahko pomeni veliko sprostitev po delu v pisarni ali veliko obremenitev, saj je z njim veliko dela od marca do novembra. Že vnaprej naj povem, da se, kot pravimo, ne **izplača**. Se pravi, veliko ceneje ne boste jedli, če boste zelenjavo pridelali doma, prav gotovo pa boste jedli to, kar boste sami pridelali, na vrtu se lahko sprostite, uporabite tudi svojo domišljijo, marsikaj lepega naučite tudi otroke, skratka doživite lahko veliko neprecenljivih izkušenj. Pri tem je pomembna velikost vrta. Lahko si zamislite samo majhen vrtiček, na katerem boste uživali, lahko pa večji vrt, na katerem boste pridelali zelenjavo za poleti. Lahko pa velik vrt, na katerem boste pridelali tudi nekaj ozimnice. Zelišča spadajo tako na vrt, lahko pa jih vključite tudi na okrasno gredico, skalnjak, v korita, posode, na obzidek in škarpo v bližini kuhinje, kjer bodo vedno pri roki.

Za enega družinskega člana potrebujemo okoli 10 m² za sprotno oskrbo z zelenjavo, 20 m² za letošnje oskrbo, tudi pozimi, in 80 m² za vkuhanje, kisanje in vzimljanje zelenjave. Ne načrtujte si prevelikega vrta, če nimate časa! Vrt naj ne bo breme, biti mora veselje, prijetna sprostitev, po možnosti pa tudi kraj, kjer se družina skupaj uči, dela in družijo. Zato naj bo njegova velikost prilagojena času, ki mu ga lahko namenite.

Načrtujte tudi prostor za kompostni kup, ki naj ne bo preblizu, a tudi ne predaleč, biti

mora v senci, če se le da, napeljavo vode v bližino vrta, dostop do vrta tudi v dežju in pozimi (vrtna steza), ... skratka spet čim več stvari, predvsem gradbenih, da bo delo pozneje lažje in bolj smiselno.

Voda

Živimo v času, ko je za zdravo pridelovanje zelenjave nujno potrebno načrtovanje namakanja, zalivanja zelenjave. Zato naj bo v bližini vrta dostopna voda. Saj ni treba, da vrt zalivamo s pitno, vodovodno vodo. Ne le, da postaja dokaj draga, tudi škoda je je. Zato pa lahko z nekaj truda zbiramo vodo s strehe v času, ko je padavin veliko, in jo porabljammo takrat, ko padavin ni dovolj za naš vrt. Potrebujemo torej nekaj večjih sodov, ki ne smejo biti kovinski, navadno tudi črpalko, ki bo vodo potisnila do vrta, in seveda tudi razvod te vode po vrtu, da namakanje ne bo pomenilo vsakodnevnega fizičnega dela, da si ga olajšamo s sodobno tehnologijo, ki nam je na voljo in tudi ni več pretirano draga.

Priporočljivo je, da je voda v bližini vrta.

O čem moramo še razmisliti na tistem

Razmislite tudi o obliki vrta, v današnjem času namreč ni več treba, da je zelenjavni vrt ravno pravokotnih oblik, grede so lahko nepravilne, z zavitimi in mehкими oblikami, lahko so strogo simetrične v obliki geometrijskih vzorcev renesančnih vrtov.

Načrtujte, kako ga boste vzdrževali: boste uporabili betonske branike, da ločite grede od okolice, boste imeli samo naravne shojene poti, boste mogoče uporabili celo pušpanove mejice kot v starih vrtovih, mogoče celo tlakovali poti na vrtu, skratka o zelenjavnem vrtu morate veliko razmisliti prej, da bo delo potem prijetna sprostitev, ne pa neprijetna tlaka.

Zdaj pa še gredice

Vem, da mnogi vrt obdelujete že na sodobnejše načine, s frezo, kjer so gredice samo v napoto. Kljub temu priporočam, da na zelenjavnem vrtu oblikujemo trajne gredice, kjer bomo pridelovali zelenjavo, in stalne potke, kjer bomo hodili. S tem ohranjamo površine, kjer raste zelenjava, žive in rodovitne.

Grede naj bodo tako velike, da jih lahko obdelujemo s poti. S tem še dodatno zmanjšujemo hojo po gredicah in tlačenje zemlje. Dolžina gredice je navadno pogojena z obliko, dolžino vrta, širino pa določimo sami. Okoli 1,2 m širine je tista primerna širina grede, da je prostor dobro izkoriščen, obenem pa še dosežemo na gredo s poti.

Grede